11. 6. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Může se jeden z bývalých manželů sám domáhat vyklizení nemovitosti spadající do nevypořádaného společného jmění?

Rozvodem manželství společné jmění manželů zaniká a je nutné jej následně vypořádat. Preferovaným způsobem je pochopitelně dohoda bývalých manželů. Neprovede-li se vypořádání dohodou, provede vypořádání na návrh kteréhokoli z bývalých manželů soud. Pokud však není do 3 let od zániku společného jmění uzavřena dohoda, ani není podán návrh na vypořádání soudu, uplatní se tzv. fikce vypořádání, kdy je společné jmění vypořádáno mechanismem stanoveným v občanském zákoníku. V praxi přitom často vyvstávají otázky, jaká jsou oprávnění bývalých manželů ve vztahu k nevypořádanému společnému jmění v období ohraničeném na jedné straně jeho zánikem (typicky v důsledku rozvodu) a jeho vypořádáním jedním z výše uvedených způsobů na straně druhé.

Mališ Nevrkla Legal
Advokátní kancelář / Attorneys At Law

Ačkoli se majetek a závazky spadající do zaniklého společného jmění mohou nacházet (a nezřídka též nacházejí) v této určité mezifázi i několik let, současné znění občanského zákoníku neobsahuje žádná speciální ustanovení řešící tuto situaci. Právě v této fázi však může logicky vznikat mezi bývalými manžely nejvíce rozporů, a proto pomohla tento nedostatek překlenout soudní praxe.

Obecně k režimu nevypořádaného společného jmění manželů

Pravidla, kterými se řídí nakládání s majetkem spadajícím do společného jmění manželů v době trvání manželství, jsou obsažena primárně v ustanovení § 145 OZ, podle něhož obvyklou správu majetku náležejícího do společného jmění manželů může vykonávat každý z manželů. V ostatních případech je pak třeba souhlasu obou manželů, jinak je právní úkon (relativně) neplatný.

Podle jakých pravidel však mohou bývalí manželé nakládat s majetkem, který spadal do společného jmění manželů, avšak dosud nebyl vypořádán? Odpověď na tuto otázku lze nalézt v četných rozhodnutích Nejvyššího soudu ČR, za něž lze jmenovat například rozhodnutí ve věci spis. zn. 20 Cdo 238/2003 ze dne 26. listopadu 2003. Podle něj **je nedostatek specifické právní úpravy možné překlenout za pomoci ustanovení § 853 OZ**, v souladu s nímž se **občanskoprávní vztahy**, pokud nejsou zvláště upraveny občanským zákoníkem, ani jiným zákonem, řídí ustanoveními občanského zákoníku, která upravují vztahy obsahem i účelem jim nejbližší. **Za tato „nejbližší“ ustanovení pak Nejvyšší soud ČR logicky označil ustanovení o trvajícím společném jmění manželů.**

Podle tohoto klíče je tedy i na zaniklé, leč nevypořádané, společné jmění manželů možné aplikovat i

výše citované ustanovení § 145 OZ. Při takovéto analogické aplikaci by však měla být množina úkonů, u nichž se vyžaduje souhlas obou manželů, rozšířena na úkor úkonů spadajících do obvyklé správy, kterou může vykonávat každý z manželů samostatně. Jistě totiž existuje mnoho úkonů, které by mohly být v době bezproblémového fungování manželství považovány za obvyklou správu, avšak po rozpadu manželství by již byly vnímány jako exces toho z bývalých manželů, který úkon sám učinil.

Ochrana majetku spadajícího do nevypořádaného společného jmění manželů

Z výše uvedeného principu analogického užití úpravy společného jmění manželů též na nevypořádané společné jmění manželů pak Nejvyšší soud ČR vyšel i ve svém rozhodnutí ve věci spis. zn. 22 Cdo 2221/2006 ze dne 6. září 2007, v němž se zabýval otázkou, **zda se může jeden z bývalých manželů sám domáhat vyklizení nemovitosti spadající do zaniklého a nevypořádaného společného jmění manželů**.

V odůvodnění svého rozhodnutí odkázal na starší judikaturu reprezentovanou především rozsudkem ve věci spis. zn. 3 Cz 61/88 ze dne 30. září 1988, který byl publikován ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 10/1990. V tomto rozhodnutí bylo zdůrazněno hlavní specifikum společného jmění manželů (tehdy bezpodílového spoluvlastnictví), a to právě jeho bezpodílovost. Tato právní konstrukce spočívá v tom, že **každému z manželů náleží právo k celé věci**, jež je omezené jen stejným právem druhého manžela. Pokud se přitom manžel domáhá ochrany vlastnického práva k věci ve společném jmění manželů, nijak tím druhého manžela neomezuje, naopak brání společný majetek proti zásahům třetích osob. Již v tomto starším rozhodnutí pak Nejvyšší soud uvedl, že v souladu s tehdejším zněním § 496 OZ (jež je nyní obsaženo v § 853 OZ) **je toto právo na ochranu věci ve společném jmění manželů nutno přiznat každému z (bývalých) manželů** i v době, když již společné jmění manželů zaniklo, avšak nebylo ještě provedeno jeho vypořádání, resp. nenastala fikce vypořádání.

Nejvyšší soud ČR ve své další rozhodovací praxi tento závěr doplnil v tom směru, že žalobu na vyklizení neoprávněně užívané nemovitosti je **oprávněn podat jeden z bývalých manželů i proti vůli druhého**, a to dokonce i v případě, že žalovaný užívá nemovitost neoprávněně, avšak se souhlasem druhého bývalého manžela.

Rozvedením dřívější judikatury tak Nejvyšší soud ČR potvrdil, že tímto způsobem je možné řešit i situace (nikoli výjimečné), kdy jeden z bývalých manželů přenechá nevypořádanou nemovitost k užívání jiné osobě bez platného právního titulu.

JUDr. Jakub Celerýn,
advokát

Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350
Fax: +420 296 368 351
e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Podnikatel podle formy v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu
- Postoupení pohledávek na výživné
- V čem Nejvyšší soud selhává a proč by mu to advokáti měli říct
- Legalizace podpisu osoby, která nemůže číst nebo psát
- Byznys a paragrafy, díl 16.: Náhrada škody ve stavebnictví
- Koncernové řízení kybernetické bezpečnosti – I. část
- Ochrana oznamovatelů – reflexe zkušeností ohledně příslušné osoby
- K nákladům exekuce při soudním prodeji zástavy
- Limity rozhodování ve společenství vlastníků jednotek: výbor vs. shromáždění
- Klamavá reklama
- Koncentrace řízení a kdy je čas na poučení